attelier

časopis š… …ve

Pedagóg Greguš: Aj ja patrím do LGBTQ+ komunity

príbehy študentov I pomoc pre LGBTQ+ I alkohol na Slovensku

03 I november 2022 I 20. ročník

Čo znamenajú LGBTQ+ vlajky?

LGBTQ+

- život
- hojenie/uzdravenie
- slnečné svetlo
- príroda
- pokoj
- duša
- rasová diverzita
- trans ľudia

BISEXUALITA

priťahujú ma obe pohlavia

LESBICKOSŤ

priťahuje ma ženské pohlavie

HOMOSEXUALITA

priťahuje ma mužské pohlavie

PANSEXUALITA

priťahujú ma ľudia bez ohľadu na pohlavie

ASEXUALITA

nepriťahuje ma žiadne pohlavie, nepociťujem sexuálnu príťažlivosť

TRANSRODOVOSŤ

moja rodová identita sa nezhoduje s mojím biologickým pohlavím

GENDERFLUID

moja rodová identita sa mení, nie je stála

NONBINARY

neidentifikujem sa ani s mužským, ani so ženským pohlavím

QUEER

nie som heterosexuál ani cisrodová osoba (osoba, ktorá sa stotožňuje so svojím pohlavím – pozn. red.)

AGENDER

nemám pohlavie, neidentifikujem sa ako pohlavie

POLYSEXUALITA

priťahuje ma viac pohlaví naraz, ale to neznamená, že ma priťahujú všetky pohlavia

DEMISEXUALITA

som asexuál, ktorý pociťuje sexuálnu príťažlivosť len v hlboko emočnom vzťahu

Zdroj: rd.com, Autorka: Bernadetta Čaranová, Grafička: Klaudia Racenbergerová

redakcia

šéfredaktorka
Bernadetta Čaranová

redaktori
Adam Kysler
Barbora Hudáková
Dominika Zvercová
Karolína Račková
Lenka Šamajová
Lucia Bakusová
Mária Greifová
Michaela Fajnor Krajčovičová
Nikol Pisoňová
Viktória Révajová

editori
Beáta Čúzyová
Filip Mazák
Katarína Borovská

šéfgrafik
Patrik Friedmann

grafici
Adam Gulák
Antónia Kenderešová
Beáta Špaková
Branislav Čevela
Daniela Bašteková
Dita Szabóová
Henrieta Páleníková
Karin Štibravá
Klaudia Racenbergerová
Lucia Bakusová
Mária Marková
Matúš Kandalík
Nikoleta Beňová
Simona Benková
Simona Sarvašová
Veronika Fašková
Zuzana Jačaninová

fotografky
Natália Ševčíková
Sandra Struhárová

Čítajte nás na:
attelier.sk

Buďte zmena,

ktorú chcete vidieť. V čase krízy je úlohou médií a verejných inštitúcií určiť smer. Postaviť sa za to, čo je správne. Aj my, študenti a pedagógovia, vieme ovplyvniť verejnú mienku. Aj študentský časopis má hlas. Predtým, než sa ktokoľvek začne oháňať apolitickosťou akademickej pôdy, dovoľte mi povedať nasledovné – práva LGBTQ+ ľudí nie sú politickou témou. V prvom rade sú to ĽUDSKÉ práva. A jedno z nich (to ústavné) im odopierame pravidelne – právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti. Vládni predstavitelia hovoria o inej sexuálnej orientácii ako o nejakom fetiši a spoločnosť z nich robí mediálne senzácie. Jedno bulvárne periodikum dokonca zverejnilo necenzúrovanú fotografiu obetí streľby na Zámockej. Ale keď máme rozprávať o ich právach? Je ticho.

Chcem žiť vo svete, kde sa moji najbližší nebudú báť na ulici držať partnera za ruku. Chcem žiť vo svete, ktorý nebude ticho, keď sa strieľa. Mlčanie nabíja zbrane extrémistom. To, čo spravili pre queer ľudí na UCM doktorka Škripcová a Jakub Pružinský, si mnohí budú pamätať do konca života. A ja im za to ďakujem.

Študenti, ktorí sa rozhodli po tom všetkom prehovoriť o svojej sexuálnej orientácii sú v mojich očiach hrdinovia dnešnej doby. Pedagóg, ktorý sa verejne hlási k LGBTQ+ komunite i kresťanstvu je náš nový Superman. Toto je ten mediálny obraz, ktorý chceme budovať. Toto sú tie príbehy, ktoré majú ľudia čítať.

Bernadetta Čaranová
ŠÉFREDAKTORKA | sefredaktor@attelier.sk

Titulná strana:
Autor: Branislav Čevela

Časopis atteliér je študentský časopis, ktorý počas akademického roka vychádza každý mesiac na Univerzite sv. Cyrila a Metoda v Trnave. Adresa redakcie: Fakulta masmediálnej komunikácie UCM, Skladová 691/3, 917 01 Trnava. Adresa univerzity: UCM, Nám. J. Herdu 577/2, 917 01 Trnava. Elektronické vydanie ISSN 1339-1410, tlačené vydanie ISSN 1336-9342. Uzávierka čísla bola 21.11.2022.

Hosťami na Týždni vedy a techniky boli aj moderátor TV Markíza Michal Kovačič a moderátor Rádia Expres Braňo Závodský. Foto: atteliér/Sandra Struhárová

09 téma
Jakub Pružinský

20 pedagóg
Ľuboš Greguš

26 UCM info
metaverse a emócie

06 téma
trans žena Hadar

19 komentár
vzostup extrémizmu

23 spoločnosť
alkohol a Slovensko

atteliér nájdete
v hlavnej budove UCM, v predajni kníh UCM, vo všetkých budovách FMK a v kaviarni Leháro na Františkánskej 18.

Recykláciou nášho časopisu prispievate k ochrane životného prostredia.

Kontakty

Pošlite nám vaše tipy, pripomienky či návrhy spolupráce.

redakcia@attelier.sk
sefredaktor@attelier.sk

Sledujte nás na Facebooku a Instagrame:

@attelierSK @attelier_magazine

Nenávisť, extrémizmus, homofóbia. V posledných rokoch sa spomínajú častejšie a častejšie. Až nastala situácia, kedy tieto prejavy považujú (niektorí) ľudia za normálne. Nestačí sa voči tomu slovne (na oko) vymedziť, treba konať. A rázne. Pretože zločiny z rasových, sexuálnych, náboženských či iných nenávistných dôvodov nemajú v modernej spoločnosti absolútne žiadne miesto. Každý sme síce iný, ale všetci sme ľudia. S rovnakými právami bez ohľadu na rasu, orientáciu či vierovyznanie. Na Slovensko patríme všetci rovnako. Nepatrí tu nenávisť, extrémizmus a homofóbia! Netreba sa ale báť, treba sa ozvať. Tak ako to spravili viacerí členovia LGBTQ+ komunity pre náš časopis atteliér.

Autor: Filip Mazák
Foto: Sandra Struhárová

Transrodová žena Hadar: Tranzícia bola boj o prežitie v mojom tele

Nepochopenie LGBTQ+ ľudí vyplýva aj z nedostatku dostupných informácií v školách, hovorí Hadar Hativ. Absolventka FMK sa s nami okrem iného podelila aj o svoje skúsenosti s modelingom po tranzícii.

Udalosť, ktorá otriasla celou slovenskou spoločnosťou, stále v médiách ale aj medzi ľuďmi rezonuje. Ako ťa ako členku LGBTQ+ osobne zasiahla?
Bolo to niečo, čo ma zasiahlo z viacerých strán. Môžem povedať, že to mnou neskutočne otriaslo. Zostala som priam paralyzovaná. Zároveň som začala pociťovať hnev. Hnev z postoja niektorých ľudí na Slovensku.

Vo veľa prípadoch si myslia, že vražda dvoch ľudí môže byť zľahčovaná, zosmiešňovaná alebo dokonca akceptovaná. Mrzí ma fakt, že niektorí ľudia nás stále považujú za chorých. Veria rôznym mýtom, ktoré sa šíria.

Čo by si odkázala slovenským politikom vzhľadom na neschválenie návrhu o partnerskom spolužití?
Odkázala by som im toto: Držíte sa za vládnucim stolom, ale nechcete si uvedomiť, že nám všetkým svojou rétorikou a konaním ubližujete. Nielen mne ale aj mojej rodine, mojim blízkym. Bojíme sa vyjsť von na ulicu, bojíme sa byť samými sebou.

„Ako mám ako transrodová žena veriť niekomu, že ma rešpektuje, pokiaľ vyslovene odmieta používať správne oslovenie?“

Vytvárate z nás monštrá, zosmiešňujete nás, a tým nás pomaly zabíjate. Kontinuálne nám zakazujete lásku. Nechcete nám umožniť obyčajné práva, i keď povinnosti si musíme plniť rovnako ako ostatní.

Aká je podľa teba šanca, že sa nálada a postoje k menšinám na Slovensku zmenia?
Nerozumiem napríklad, ako ľudia môžu kŕmiť svoju nenávisť voči iným len na základe toho, že má inú farbu pleti. Ale vždy sa snažím pozerať na situáciu aj cez oči druhých a pochopiť, prečo tak alebo onak rozmýšľajú. Nepochopenie nás, LGBTQ+ ľudí vyplýva, bohužiaľ, aj z nedostatku dostupných informácií napríklad na základných alebo stredných školách. Snažím sa však ostať optimistická. Verím, že sa aspoň niečo pre nás zlepší. Myslím si ale, že to nastane až vo veľmi ďalekej budúcnosti. Veľa z nás sa dovtedy radšej rozhodne pre život v zahraničí, kde nebudú musieť čeliť problémom, aké sú na Slovensku.

Ako tvoju identitu vníma najbližšia rodina a priatelia?
Ja za svoju rodinu považujem svoju vybranú, alebo po anglicky „chosen family“. Sú to ľudia, ktorých som si sama vybrala. Nebola mi pridelená pri narodení. Ľudia, ktorých som si zvolila ako svoju rodinu ma obklopujú láskou a podporou. Berú to veľmi dobre. Som šťastná, že stoja pri mne.

Potom je tu školské prostredie, ktoré môže byť vo veľa prípadoch kruté. Aké máš ty skúsenosti zo školy?
Pochádzam z malého mestečka na Slovensku a musím povedať, že to bolo veľmi náročné. Základná škola bola pre mňa masakrom. Zažila som si psychické ale aj fyzické šikanovanie. Nemala som absolútne žiadnu oporu v týchto ťažkých časoch.

Ani samotní pedagógovia neprejavili známky ochoty. V celej školskej inštitúcii som nemala možnosť stretnúť sa s pochopením a pomocnou rukou. Keď som prešla na strednú školu do Bratislavy, tak sa to aspoň trochu zmenilo k lepšiemu.

„Proces tranzície je podľa mňa dlhodobý a môže trvať celý život.“

Tam som mohla byť sama sebou a pociťovala som väčší pokoj. Nestretávala som sa s toľkými nenávistnými prejavmi ako v iných mestách na Slovensku. Keď sa s kamarátmi a kamarátkami z LGBTQ+ rozprávam, tak všetci mali, bohužiaľ, rovnakú skúsenosť mimo hlavného mesta.

Stretla si sa niekedy s nenávistnými prejavmi priamo voči tvojej osobe?
Podľa mojich skúseností, si myslím, že vo väčšine prípadov je to „iba“ pasívne agresívne správanie a nie jednoznačný útok. Aspoň ja to tak môžem hodnotiť. Aj keď pri projektoch, kde musíme spolupracovať v skupine som si všimla, že ma ľudia neberú seriózne.

Mám pocit, že nechcú počuť môj názor len kvôli tomu, že som iná. Podceňujú ma. Vo všeobecnosti mám pocit, že ľudí z LGBTQ+ komunity odmietajú ostatní rešpektovať len a len na základe toho, že sa mierne od nich odlišuješ. Ako mám ako transrodová žena veriť niekomu, že ma rešpektuje, pokiaľ vyslovene odmieta používať správne oslovenie? Aj keď som ich o to niekoľkokrát opakovane za sebou požiadala.

Ako sa dá s niečím takým vysporiadať?
Je náročné vysporiadať sa s ľuďmi, ktorí majú evidentne niečo proti tebe iba z dôvodu, že nie si im podobný alebo podobná. Odbornú pomoc som musela vyhľadať niekoľkokrát v posledných rokoch. Cítim, že môj život sa stal omnoho náročnejším, odkedy som začala proces tranzície.

Na sociálnych médiách často opisuješ práve aj svoj proces tranzície. Aké pocity si počas neho zažívala a stále zažívaš?
Proces tranzície je podľa mňa dlhodobý a môže trvať celý život. Môj príbeh sa začal písať počas pandémie. V tej dobe som bola na Erazme v Holandsku, kde som konečne prijala svoje skutočné ja. Potláčala som ho a bila sa s ním veľmi dlhú dobu, prakticky celý môj život.

Doteraz si spomínam, ako som v pätnástich rokoch svojmu najlepšiemu kamarátovi rozprávala o svojich skutočných pocitoch. Pri tejto spomienke sa mi až slzy tisnú do očí. Vtedy to bol v podstate prvý moment, kedy som to aj niekomu inému povedala a uvedomila si, čo to vlastne pre mňa znamená. Naozaj som sa v tej chvíli prijala. Ale až pred dvoma rokmi som pochopila, že je to niečo, čo ma neobíde pri ceste za šťastnejším životom a musím to spraviť. Začať s tranzíciou preto nebola voľba, ale boj o prežitie v mojom vlastnom tele.

Vedela by si bližšie popísať celý proces?
Proces tranzície je celkom zložitý a líši sa na individuálnej úrovni. To znamená, že každá transrodová osoba má svoj vlastný príbeh a cestu k svojej rodovej identite. Mojim prvým krokom po vlastnom prijatí bol proces čakania na rôzne stretnutia a tiež vyhľadávanie informácií. Začala som so skúmaním svojej pravej rodovej identity.

Prechod alebo tranzícia zahŕňa oveľa, oveľa viac než len samotné lekárske zásahy, ako si niekto môže myslieť. Nie sú to "iba" hormonálne terapie alebo chirurgické, operatívne zásahy. Ak človek neabsolvuje spomínané invazívne zákroky, neznamená to, že nie je transrodová osoba. Nie každá trans osoba si prechádza týmito spôsobmi tranzície. Ako som spomínala, je to veľmi individuálne.

Aké prekážky musí človek prekonať, keď chce absolvovať túto cestu?
Ja som svoju cestu započala v Holandsku, čiže viem zhodnotiť situáciu iba tam. Stretla som sa s mnohými prekážkami. Bohužiaľ, bolo ich príliš veľa. Bola som si však už dopredu vedomá, že je to beh na dlhú trať. Ako prvú zastávku som mala takzvanú in poradňu, kde ma odborníci vypočuli a nasmerovali na proces tranzície. Musela som navštíviť psychiatričku so špecializáciou sexuológie. S ňou som absolvovala diagnostiku a tiež aj genetické testy. Potom ma

HADAR HATIV
Je transrodovou ženou, ktorá svoj proces tranzície začala počas pandémie. Absolvovala bakalárske štúdium v odbore vzťahy s médiami na Fakulte masmediálnej komunikácie Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave. Za vyšším vzdelaním odcestovala do Rakúska a počas Erazmu do Holandska. V súčasnosti sa okrem štúdia chce dostať späť do sveta módy a verí, že sa jej splní sen o svojej vlastnej modelingovej agentúre.

Už v tínedžerských rokoch si uvedomila, že sa cíti inak.

poslala na gynekológiu, urológiu, endokrinológiu a na základe všetkých spomínaných vyšetrení sa človek vráti späť na psychiatriu. Tam odporučia vhodnú hormonálnu liečbu, pričom musí byť pod drobnohľadom endokrinológa, ktorý ju presne nastaví. To ešte samozrejme môže pokračovať aj ďalej, pokiaľ sa človek rozhodne na základe odporučenia pristúpiť napríklad k operačným zákrokom. Taktiež to môže byť zmena mena a podobne. Takto by som to veľmi stručne zhrnula.

Na Instagrame máš veľa sledovateľov a snažíš sa otvorene komunikovať ohľadom problémov, ktorým čelia LGBTQ+ ľudia. Myslíš si, že by sa viac ľudí malo nabrať odvahu a ozvať sa?
Jednoznačne áno. Nemôžeme mlčať. Ak prelomíme ticho, tak verím, že spoločne dokážeme aspoň čiastočne pomôcť s riešením nespravodlivosti, ktorá na Slovensku ale aj vo svete priam prekvitá. Na Instagrame pôsobím aktívne, ale moja hlavná platforma, na ktorej zdieľam svoje skúsenosti, je TikTok. Tam svojim sledovateľom ponúkam náhľad do môjho života a zážitkov ohľadom procesu tranzície.

„V celej školskej inštitúcii som nemala možnosť sa stretnúť s pochopením a pomocnou rukou."

Okrem štúdia sa aktívne snažíš presadiť vo svete modelingu. Aké je to pohybovať sa ako queer človek vo svete módy?
V minulosti som sa venovala mužskému modelingu. Prakticky od svojich tínedžerských rokov. Precestovala som naozaj veľa krajín sveta a musím uznať, že to bola jedinečná skúsenosť. Ale nie všetko je tak, ako môže navonok vyzerať. Mala som zmluvy s viacerými modelingovými agentúrami. Spomínam si, ako jedna moja bookerka raz povedala: „Nesprávaj sa tak teplo, to sa našim klientom nepáči." Komentáre podobného druhu boli pomaly na každodennom poriadku. V roku 2020 som odstúpila, keďže vtedy som začala s tranzíciou. Aktuálne sa však snažím dostať naspäť.

Okrem štúdia sa aktívne snaží presadiť v modelingu a verí, že jedného dňa si otvorí vlastnú agentúru.

Myslíš si, že modelingové agentúry uprednostňujú viac jednotvárnych ľudí?
Podľa mňa je to problém súčasnej scény. Chcela by som sa podieľať na jej zmene k lepšiemu. Rada by som na mólach videla ľudí rôznej farby pleti, konfekcií a v neposlednom rade, iných „gender" identít. Chcem, aby nasledujúce generácie mohli vyrastať obklopené rôznorodosťou a nie jednotvárnym ideálom krásy. Keď sa pozriem na slovenské a české agentúry, tak inklúziu rôznorodosti nevnímam. A aj to je jeden z dôvodov, prečo si túžim otvoriť svoju vlastnú modelingovú agentúru.

Absolvovala si bakalárske štúdium v odbore vzťahy s médiami na Fakulte masmediálnej komunikácie v Trnave. Čo ti toto štúdium prinieslo?
Štúdium v Trnave bolo podľa mňa obohacujúce. Úprimne môžem povedať, že ho vôbec neľutujem. Mala som možnosť spoznať nesmierne množstvo zaujímavých ľudí, ktorí mi ostali až doposiaľ blízki. Znovu by som si ho zopakovala. Nemala som žiadne negatívne skúsenosti a ani problémy.

Pre magisterské štúdium si sa rozhodla odísť do Rakúska. Ako by si porovnala školské prostredie na Slovensku a v zahraničí?
Je to odlišné. Avšak nepovedala by som, že horšie v porovnaní so štúdiom na FMK. V Rakúsku sa skôr zameriavame na skupinové projekty, čo sa týka štúdia. Snažia sa nás vybaviť skúsenosťami predtým, ako sa zamestnáme. Mala som aj možnosť si vyskúšať viacero pozícií, ktoré by ma eventuálne mohli v pracovnom zameraní po ukončení štúdia zaujať. Dôvod prečo som si zvolila inú krajinu a školu bolo, že v odbore vzťahy s médiami sa nedalo pokračovať aj na magisterský stupeň.

Ja som však chcela pokračovať aj ďalej, no nemala som kde. Keďže mi záležalo na tom, aby som mala aj vyššie vzdelanie v anglickom jazyku, tak som odišla do zahraničia.

Je niečo, čo by si chcela na záver odkázať ľuďom?
Možno ťa nikto nechápe a možno ťa každý naokolo odsúdi. Ale záleží na tvojej sile. Tento život je len a len tvoj, zaslúžiš si byť tým, kým tvoja duša chce.

Autorka: Lucia Bakusová
Foto: archív Hadar Hativ

Jakub Pružinský: Útok na Zámockej u mňa prebudil silu bojovať

Dozvedel som sa, že študenti na našej škole zakladajú queer spolok. Budem ho podporovať, dokým budem dýchať, tvrdí študent FMK a bývalý účastník Superstar Jakub Pružinský.

Odvtedy mám pocit akoby sa zastavil čas, opisuje svoje pocity Jakub Pružínský.

Dvojnásobnú vraždu v bratislavskom podniku Tepláreň preklasifikovali na teroristický útok. Aké boli tvoje prvé pocity, keď si počul o tejto tragédii?
Najskôr mi volala mama s tým, že v Bratislave nejaký cvok zastrelil dvoch ľudí. Bol som zhrozený, ale nevedel som, o čo konkrétne ide. Hneď potom mi napísal priateľ, že sa to stalo v Teplárni, kde sme spolu párkrát boli. Odvtedy mám pocit, akoby sa zastavil svet.

Veľa vecí, ktoré sa vo svete dejú, ma nedokážu úplne zasiahnuť, ale toto áno. Teroristický útok na Zámockej u mňa prebudil silu bojovať za to, čo je správne.

Prečo Slováci aj v 21. storočí naďalej prispievajú k obrovskej polarizácii spoločnosti? Myslíš, že niekedy dospejeme do bodu, že sa spomedzi nás úplne vytratí?
Je to zakorenené niekde hlboko už v našich predkoch. Nie všetci mladí ľudia majú šťastie vyrastať v liberálnom prostredí, čiže určite sa to prenáša generačne. Avšak neviem si popravde predstaviť, že by všetci zastávali rovnaký názor. Určite sa to nestane.

Čo by mohlo pomôcť queer ľuďom, aby mali rovnako dôstojný život ako ostatní občania?
To, čo sa stalo, sa netýka len LGBTQ+ komunity. Ide o problém celej spoločnosti. Musíme sa rozprávať so všetkými ľuďmi, ale s pokojnou hlavou. Netreba ísť do nejakej pomyselnej bitky. Okrem toho je dôležité vypočuť si rôzne názory a až potom si vyvodiť nejaký záver.

Významnú rolu zohráva aj podpora rôznych organizácií, ktoré queer ľuďom pomáhajú. Na Slovensku ich je veľmi veľa a mnoho ľudí o tom ani nevie.

Môže zlepšiť situáciu aj to, že sa o danú problematiku začnú viac zaujímať aj ľudia mimo LGBTQ+ komunity?
Ako som spomínal, čin, ktorý sa stal, sa netýka len ľudí z našej komunity. Som stopercentne presvedčený, že každý heterosexuálny človek má vo svojom okolí niekoho, kto je queer, či už o tom vie alebo nevie. Od hetero ľudí svojím spôsobom očakávam podporu.

„Možno to, že rozprávať sa je dôležité, znie ako klišé, ale aj teraz sme sa presvedčili, že slová majú naozaj veľkú moc."

Možno to, že rozprávať sa je dôležité, znie ako klišé, ale aj teraz sme sa presvedčili, že slová majú naozaj veľkú silu. Napríklad u politikov sme mohli vidieť, ako sa vyjadrovali na adresu LGBTQ+ komunity. Práve to prilialo oheň do pomyselného kotla, kde všetko zovrelo. Dvaja mladí ľudia prišli o život možno aj kvôli necitlivým slovám.

Ako komunikovať s deťmi a so staršou generáciou ohľadom tejto témy?
V prvom rade určite treba komunikovať. Sám mám neter a všíma si, že keď prídem domov do Považskej Bystrice, prídem s mužom. Pýtala sa ma, či môj priateľ je moja láska. Vysvetlil som jej, že aj muž môže mať rád muža, rovnako ako ženu. A je to úplne v poriadku.

Čo sa týka staršej generácie, popravde, neprišiel som do styku so starším človekom, ktorý by s tým mal problém. Mám dedka, ktorý ma nesmierne podporuje, čo si veľmi vážim, keďže nie každý má to šťastie. Ak ľudia vidia, že sa staršia osoba nejakým spôsobom zle vyjadruje, treba s nimi o tom diskutovať.

„Nie všetci mladí ľudia majú šťastie vyrastať v liberálnom prostredí."

Poznáš prípady, keď mal niekto záporný postoj k LGBTQ+ komunite, no na základe určitých okolností zmenil názor?
Z vlastnej skúsenosti to viem potvrdiť. Môj nevlastný otec mal názory také, aké mal a narážky na to, keď videl napríklad v televízii sa pobozkať muža s mužom, mali veľmi nevhodný charakter.

Veľakrát sme sa preto pochytili, ale akonáhle som sa prihlásil ku komunite, jeho názor sa zmenil o 180 stupňov. Uvedomil si veci, ktoré si mohol odpustiť a máme lepší vzťah.

Kedy si si začal uvedomovať svoju orientáciu? Bolo ťažké si to pripustiť? Tušili to tvoji blízki?
Začal som si to uvedomovať vo veľmi skorom veku. Už na základnej škole som vedel, že niečo nie je v poriadku, pričom bolo. Avšak v tom čase mi to pripadalo ako niečo zvláštne. Moja teta mi lakovala nechty, maľovala ma a mňa to úplne bavilo. Asi im došlo, že pravdepodobne budem gay, ale nikdy odo mňa neočakávali, aby som to povedal. Vždy ma rešpektovali takého, aký som.

Ako dlho ti trvalo vyjsť s pravdou ohľadom tvojej orientácie von? Aká bola reakcia tvojho okolia? Stretol si sa aj s negatívnymi názormi?
Môj coming out prišiel podľa mňa neskoro, až na vysokej škole. Veľmi mi odľahlo, ale bolo náročné si to priznať sám pred sebou. Priatelia to aj tušili, len čakali, kým si to sám priznám.

Veľa ľudí sa trápi ohľadom svojho coming outu a mám až zimomriavky, v koľkých prípadoch to skončí priam tragicky. Mladí ľudia sa stretávajú s rôznymi problémami, či už v škole alebo rodine, a je veľmi ťažké, aby to mladá psychika všetko zvládla.

V roku 2018 si sa zúčastnil na speváckej súťaži SuperStar. Pomohlo ti toto pôsobenie prijať viac seba samého?
Po súťaži som sa veľmi uzavrel, na rok som sa zatvoril v izbe a pribral som. Dalo by sa povedať, že som sa cítil ešte horšie, keď sa ma napríklad na rozhovoroch spýtali, aký typ ženy sa mi páči. Bol to veľmi nepríjemný pocit, že musím klamať, pričom som vôbec nemusel, ale v tom čase som sa na to necítil. Tiež aj nepríjemné komentáre na sociálnych sieťach sa dokážu prejaviť na psychickom stave.

Pomohol mi až presun na vysokú školu. Prišiel som do nového kolektívu, kde sú ľudia vnímaví, chápaví a otvorení takýmto veciam.

Čo by mohlo pomôcť školstvu vo vnímaní LGBTQ+ komunity? Stretol si sa ako študent s pedagógom, ktorý šíril priam homofóbne názory?
Školy potrebujú sexuálnu výchovu. Určite niečo také existuje, ale malo by sa týmto témam venovať podrobnejšie. Čo sa týka pedagógov, nestretol som sa s nikým, kto by šíril homofóbne názory.

Mohlo by pomôcť aj to, ak by na školách existovali queer spolky?
Určité áno. Dokonca som sa aj dozvedel, že študenti našej školy ho zakladajú. Považujem to za veľmi dôležité a budem to podporovať, dokým budem dýchať. Ľudia by mali mať v škole nejaké miesto, kde sa cítia bezpečne, keďže v nej trávia veľa času.

Stretol si sa niekedy s nenávistnými komentármi priamo na ulici? Ako je vhodné na ne reagovať?
S jedným som sa stretol, keď som si išiel uctiť pamiatku Juraja a Matúša do Žiliny. Cez námestie išiel chlapec, ktorý mal na sebe dúhovú vlajku. Skupinka ľudí na neho začala kričať, či sa nehanbí. Začal som kričať hlasnejšie než oni, avšak vulgárne.

Vyčítal som si to, pretože som sa znížil na ich úroveň. Najlepšie je takéto veci na ulici ignorovať. Nemá to zmysel, chcú len vyvolať konflikt.

V nedávnom Q&A Zuzany Kovačič Hanzelovej niekto napísal, že sa necíti komfortne ohľadom toho, že spoločnosť vníma queer ľudí ako menšinu. Aký máš na to názor?
Nemôžem brať daný pocit osobe, ktorá to napísala. Osobne sa ohľadom toho necítim nekomfortne, keďže si myslím, že je to pravda. Sú omnoho dôležitejšie veci, ktoré mi nevyhovujú, než to, že nás niekto označí ako menšinu.

Dvojnásobnú vraždu v bratislavskom podniku Tepláreň preklasifikovali na teroristický útok.

Majú médiá vhodný postoj k danej téme, obzvlášť po posledných udalostiach?
Veľmi záleží od toho, o aké médiá ide. Aj teraz môžeme vidieť, že ide o veľmi citlivú tému a preto treba správne formulovať veci, ktoré sú dané.

„Už na základnej škole som vedel, že niečo nie je v poriadku, pričom bolo."

Myslím si, že v médiách je ešte veľká medzera, pretože píšu o témach ako pred 20 rokmi, aj keď sa doba zmenila. Je potrebné popracovať na slovníku, ktorý vyberajú.

Ako vnímaš verejný coming out moderátov TA3 Richarda Dírera a Rastislava Ilieva? Môže to pomôcť ľuďom, ktorí sa boja verejne priznať k svojej orientácii?
Klobúk dolu, že to spravili, ale nemyslím si, že to ovplyvní spoločenskú zmenu. Sú aj iné cesty, ktorými sa dá pomôcť. Avšak určite to považujem za plus.

Čo si myslíš o tom, že rôzne módne značky šíria ohľadom tejto témy osvetu? Nejde v mnohých prípadoch len o marketing?
Opäť je to krok k zmene, hoci malý. Určite tam zaváži aj marketing, ale v tom prípade ide o „win-win" situáciu pre obe strany. Pokiaľ to robia len kvôli marketingu, je to ich svedomie, ale nám to ako komunite pomôže. Určite je ale veľa značiek, ktoré to robia úprimne a nevidia za tým iba zisk.

Čo by si odkázal ľuďom, ktorí by chceli uskutočniť svoj coming out, ale ešte nenašli odvahu?
Ide o nádherný pocit, ktorý sa dá prirovnať k znovuzrodeniu. Majú čas, nemusia sa nikam ponáhľať. Tiež na to nie sú sami, je nás tu veľa a budeme veľmi radi, keď k nám prestúpia cez pomyselný most.

Autorka: Lenka Šamajová
Foto: Alexandra Sokolová, atteliér/Bernadetta Čaranová

JAKUB PRUŽINSKÝ
Študent Fakulty masmediálnej komunikácie Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave. V roku 2018 sa zúčastnil na speváckej súťaži SuperStar. Spolu s doktorkou Luciou Škripcovou sa podieľal na pôde fakulty na podujatí Spoločne proti nenávisti, ktoré bolo spomienkou na Juraja a Matúša.

Pomoc a podpora pre LGBTQ+ ľudí

IPčko.sk

Ľudia sa môžu s odborníkmi bezplatne spojiť e-mailom, telefonicky alebo online. K dispozícii je aj videoporadňa.

Poskytujú bezpečné sociálne, právne a psychologické poradenstvo najmä online formou, ale aj telefonicky a po dohode osobne. Je potrebné vyplniť online formulár a dohodnúť ďalší postup. Poradňa funguje pod Iniciatívou Inakosť.

iN PORADŇA

Sapling

Občianske združenie Sapling sa venuje združovaniu LGBTQ+ ľudí najmä na východnom Slovensku. Ich najvýznamnejšími projektmi sú PRIDE Košice a poradenské centrum PRIZMA.

OZ sa podieľa na zachovávaní ľudských práv a skvalitňovaní života ohrozených komunít. Vzdeláva a robí osvetovú činnosť, napríklad o drogách. Poskytuje odbornú pomoc v online poradni.

ODYSEUS

Dúhy.sk sú moderovaná sociálna sieť. K dispozícii je zoznamka, ale aj diskusné fóra či správy zo sveta queer ľudí.

SIGNUM - Dúhoví kresťania združujú kresťanov z LGBTQ+ komunity a vytvárajú pre nich bezpečný priestor na stretávanie či spoznávanie. Umožňujú im osobnostne, intelektuálne a duchovne rásť a zažiť prijatie.

SIGNUM

Queer

Stránka ponúka queer ľuďom a ich priateľom rôzne správy a eventy. Pridávajú info o stretnutiach, workshopoch alebo párty.

OZ Prirodzene a ich web prináša odborné poznatky z oblasti sexuálneho vzdelávania pre dospelých a dospievajúcich ľudí.

Autorka: Nikol Pisoňová, Grafička: Veronika Fašková

Katka Bogárová: Po vražde po mne vykrikovali, že skončím ako Matúš a Juraj

Majorita veľkých miest je väčšinou ku komunite tolerantná, nie však akceptujúca, tvrdí študentka FMK Katarína Bogárová.

Kedy si začala vnímať, že si queer?
Bolo to na základnej škole v období puberty, keď som mala 14 alebo 15 rokov. Začala som si uvedomovať, že sa mi páči niektorá z učiteliek a snažila som sa byť na jej hodinách viac aktívna, pretože som chcela zaujať a získať si jej pozornosť.

Bolo náročné priznať si to sama pred sebou?
Nepovedala by som, že náročné. Skôr mätúce, pretože som vnímala, že je na mne niečo iné.

„Máme rovnaké hodnoty ako heterosexuálne orientovaní ľudia."

Neriešila som rovnaké veci ako ostatné baby. Začala som si uvedomovať, že ma v mojom okolí priťahujú dievčatá a nie chlapci.

Kedy si sa zdôverila svojej rodine a blízkym?
Prvý oficiálny coming out som mala pred svojou najlepšou kamarátkou asi v 16 rokoch. V LGBTQ+ komunite si skôr vyberáme kamarátov, pretože sa obávame reakcie rodiny. O rok neskôr som napísala mame list, pretože som nemala odvahu jej to povedať do očí. Myslela si to už predtým a aj napriek tomu ma neprestala ľúbiť. Tento moment predstavoval pre mňa veľký krok vpred.

Už sa ti stalo, že ťa ľudia diskriminovali pre sexuálnu orientáciu?
Stretávam sa s odsudzovaním hlavne pre môj vzhľad, ktorý je stereotypne spojený s mojou sexuálnou orientáciou. Na strednej škole ma preto šikanovali, robili si z toho srandu, pokrikovali po mne, ale na výške to už nikto nerieši.

Kamaráti mi hovoria, že mám ženské črty, no ľudia ma už niekoľkokrát oslovili mužským rodom. V práci sa mi stalo, že prišiel do predajne starší pán a jeho prvá otázka bola, či som žena alebo chlap. Na verejnosti po mne často ľudia vykrikujú vulgarizmy a hanlivé pomenovania.

Chalani bývajú na verejnosti ale diskriminovaní vo väčšej miere. Ľudia si ich viac všímajú. Stačí, že sa držia len za ruky a okolie vie byť hneď nepríjemné a agresívne.

Ako je vhodné reagovať v takej situácii?
Nereagujem, pretože to väčšinou vyvolá ešte väčšiu negatívnu odozvu. Snažím sa nevybuchnúť pod vplyvom emócií, a tak to je väčšinou len interakcia jednej strany. Nechcem zbytočne provokovať. Niekedy to býva celkom náročné.

„Chcela by som, aby nás Slováci tolerovali a nevnímali ako odpad spoločnosti."

Je pravda, že ja osobne sa v podobných situáciach neviem veľmi ozvať, ale keď idem s mojou najlepšou kamarátkou alebo s niekým iným, urobia to za mňa. Keďže sa s tým stretávam často, neplytvám svojou energiou a len praktizujem „jedným uchom dnu, druhým von". Nebudem sa ale tváriť, že ma to nezraňuje.

Ako sa cítiš na Slovensku, ako súčasť LGBTQ+ komunity?
Som hrdá, že do nej patrím, pretože som spoznala krásnych ľudí zvonka aj zvnútra. Čo sa týka komunity, je veľmi priateľská a akceptujúca. Vždy sa nájdu ľudia, ktorí sú ochotní pomôcť. Pokiaľ ide o Slovensko, viem si predstaviť žiť iba v Bratislave. V budúcnosti plánujem dokončiť školu a odsťahovať sa do zahraničia.

Čo by si chcela, aby sa na Slovensku zmenilo pre queer ľudí?
Mala som šťastie žiť šesť rokov v zahraničí, s ktorým to môžem porovnať. Na Slovensku žijú ľudia, ktorí idú každý sám za seba a málo si pomáhajú. Myslím si, že mnohí majú mylnú predstavu o tom, aká komunita je.

My si tiež chceme iba nájsť lásku a časom založiť rodinu. Máme rovnaké hodnoty ako heterosexuálne orientovaní ľudia. Chcela by som, aby nás Slováci tolerovali a nevnímali ako odpad spoločnosti.

„Na verejnosti po mne často ľudia vykrikujú vulgarizmy a hanlivé pomenovania."

Treba ísť na to postupne. Hlavne preto, aká je na Slovensku aktuálna situácia. Neskôr by sme snáď mohli byť aj akceptovaní a rovnocenní heterosexuálom.

Myslíš si, že Slovensko napreduje vo vzťahu k LGBTQ+?
Situácia sa určite mení. Pomaly, ale zlepšuje sa. Nie je to však v každom regióne rovnako. Najväčší pokrok vnímam na západnom Slovensku, v iných regiónoch to zrejme ide pomalšie. Majorita veľkých miest je väčšinou tolerantná voči komunite, nie však akceptujúca.

Neviem, ako sú na tom iné mestá ako Košice a Banská Bystrica, ale Bratislava sa mi zdá byť najviac otvorená. Preto je pre mňa bolestivé vidieť, že v histórii Slovenska sa prvý teroristický útok proti LGBTQ+ odohral práve v hlavnom meste. Zároveň je mi veľmi ľúto, že k takému niečomu vôbec došlo.

Aká bola tvoja prvá myšlienka, keď si sa dozvedela o streľbe pred Teplárňou v Bratislave?
V stredu večer, keď sa to stalo a médiá o tom začali písať, som sa veľmi zľakla. Netušila som, kto sú obete, a keďže sa v Bratislave a podobných podnikoch často zdržiavam, mám tam veľa priateľov. Mala som obrovský strach, písala som kamarátom, či sú v poriadku a ovládala ma extrémna panika. Nevedela som, čo bude nasledovať, či práve takáto udalosť dokáže vyvolať vlnu násilia a začnú sa pravidelné útoky.

Prvýkrát v živote som si uvedomila vážnosť situácie. Toho, čo sa reálne môže stať, keď idem po ulici. Len preto, že je niekto odlišný a druhému sa to nepáči, ho môžu zabiť. Po strachu prišiel hnev. Čítala som si komentáre pod príspevkami médií a všetky tie hnusné reakcie ako „to sú len teploši, tak to sa vlastne nič nestalo" alebo „tí si deti už asi neadoptujú".

Ako sa momentálne cítiš? Zmenilo sa niečo v tvojom živote?
Začala som sa báť chodiť sama po ulici. Aj počas dňa. Bojím sa cestovať mestskou hromadnou dopravou či vlakmi. Od vraždy sa mi už stala nepríjemná situácia, keď po mne vulgárne vykrikovala skupinka chalanov na stanici, aby som počkala, že skončím ako tí „teploši" zo Zámockej.

Myslíš si, že táto tragédia prinesie zmeny na Slovensku?
Podľa mňa áno. Videli sme síce obrovskú nenávisť, no veľká časť spoločnosti prejavila súcit a podporu LGBTQ+ komunite. Teraz sa snažia viac pochopiť nás a našu doterajšiu snahu. Napríklad veľa ľudí predtým považovalo dúhové pochody a podobné akcie za priestor, kde sa chceme predvádzať. A práve teraz spoločnosť vníma, že sme rovnakí ľudia ako oni, ale nemáme základné ľudské práva, ktoré má mať každá osoba bez akýchkoľvek rozdielov.

Momentálne si v treťom ročníku a píšeš bakalársku prácu s názvom Reprezentácia a stereotypizácia LGBTQ+ komunity v slovenských médiách. Prečo si si vybrala práve takúto tému?
Beriem to ako príležitosť zistiť a naučiť sa nové veci o komunite. Keď som hosťovala v podcaste zameranom na edukáciu verejnosti, veľmi ma inšpirovali, aby som začala rozprávať o svojich skúsenostiach.

„V budúcnosti plánujem dokončiť školu a odsťahovať sa do zahraničia."

Výber bakalárskej práce s LGBTQ+ tematikou mi prišiel ako dobrá príležitosť sa ďalej rozvíjať, vzdelávať sa a tak si prehĺbiť ku komunite vzťah.

Ako vnímaš postoj univerzity? Cítiš sa byť v škole akceptovaná?
Páčila sa mi podpora niektorých pedagógov na UCM, najmä to, ako sa k tomu postavila doktorka Škripcová. Po zdrvujúcich udalostiach zorganizovala spomienku na Juraja a Matúša, ktorou sme si uctili ich pamiatku a zároveň tým vyjadrila, že ľuďom na škole nie je naša komunita ľahostajná. Bolo to mimoriadne dôležité, keďže veľa z nás sa zľaklo a malo strach, ako sa bude situácia s útokmi ďalej vyvíjať. Ona nám ukázala, že naša fakulte stojí za nami. Mnohí z nás nemajú to šťastie dostávať podporu od svojho okolia, a preto sa jej chcem poďakovať za to, akým je človekom a čo pre svojich študentov robí.

Ak je teraz niekto, kto si číta tento rozhovor a chcel by pomôcť queer komunite, aký spôsob by si mu odporučila?
Rozprávať sa o tom so všetkými. S ľuďmi patriacimi do komunity, s ľuďmi, ktorí ju podporujú, ale aj s tými, ktorí ju odsudzujú. Taktiež nás vypočuť a podporiť naše požiadavky. Nežiadame veľa. Chceme iba základné ľudské práva, ako majú ostatní. Túžime byť vnímaní ako rovnocenní, nie ako spodina spoločnosti.

Autorka: Michaela Fajnor Krajčovičová
Foto: atteliér/Michaela Fajnor Krajčovičová

KATARÍNA BOGÁROVÁ
Je študentkou masmediálnej komunikácie FMK UCM. Aktuálne je v treťom ročníku a queer tématike sa venuje aj vo svojej bakalárskej práci s názvom Reprezentácia a stereotypizácia LGBTQ+ komunity v slovenských médiách.

Chalani bývajú na verejnosti diskriminovaní vo väčšej miere, myslí si Katka.

HAJLAJT

Extrémizmus nemá v našej spoločnosti miesto

V stredu 12.10. prišli pred bratislavským podnikom Tepláreň o život dvaja LGBTQ+ ľudia. Juraj Vankulič, ktorý sa identifikoval ako nebinárna osoba a bisexuál Matúš Horváth. Zavraždil ich 19-ročný syn kandidáta za stranu Vlasť, Juraj K. Polícia ho našla krátko po incidente zastreleného v okolí Jaskovho radu. Približne päť hodín pred streľbou útočník zverejnil 65-stranový manifest. Obsahoval antisemitistické, rasistické a homofóbne myšlienky.

Časopis atteliér vyjadruje úprimnú sústrasť rodinám a blízkym obetí streľby. Juraj a Matúš - nezabudneme na vás.

Autorka: Bernadetta Čaranová
Foto: Viktória Révajová

Blažej Fabian: Boh ma stvoril ako geja a takého ma miluje

Spoločnosť a najmä veriaci považujú LGBTQ+ minoritu a kresťanstvo za nezlučiteľné. Blažej Fabian študuje na FMK a okrem toho, že je gej, je aj kresťan. Cez svoj príbeh nám ukázal, že tieto dva svety sa vôbec nevylučujú.

Kedy si začal vnímať, že si súčasťou LGBTQ+ komunity?
Prvé náznaky prišli v treťom ročníku na základnej škole. Vtedy som si začal uvedomovať, že si viac rozumiem s dievčatami. Nemal som veľa chlapčenských kamarátov. V šiestom ročníku som si na sebe všímal, že sa viac pozerám na chlapcov. Začal som uvažovať nad tým, aké by bolo objať ho a dať mu bozk na líce. Bol som síce ešte dieťa, no už vtedy ma to utvrdilo v tom, že sa mi páčia chlapci.

„Nie sme zlo, ktoré sa chystá zničiť tradičnú rodinu."

Po vražde na Zámockej ulici si uverejnil status, kde si písal aj o svojom coming oute. Bolo to prvýkrát, čo si sa verejne zdôveril so svojou orientáciou?
Môj coming out bol postupný. Ako prvému som to povedal spolužiakovi na strednej škole. Potom nasledovali ďalší priatelia z úzkeho okruhu, o ktorých som vedel, že to vezmú v pohode. Nakoniec sa to dozvedela najbližšia rodina. Verejný coming out bol až po vražde, ktorá bola pre mňa impulzom.

Inšpiroval ma aj moderátor relácie V politike Rastislav Iliev, ktorý sa v živom vysielaní prihlásil k LGBTQ+ komunite. Je čas, aby o nás ľudia vedeli. Nie sme len nejaký abstraktný pojem. Sme ľudia, ktorí žijú na Slovensku, tvoria si hodnoty a chcú tu žiť ďalej. Nie sme príšery, ktoré chcú znásilňovať deti.

K udalosti na Zámockej sa vyjadrila aj herečka Zdena Studenková s výzvou na coming outy. Myslíš si, že by queer ľudia mali dať o sebe vedieť?
Coming out je náročný proces. Najskôr by mal prebehnúť vnútorne, ako stotožnenie sa so sebou. To platí o homosexualite. Je to však ťažšie pre bisexuálov alebo transrodové osoby.

„Vkladám veľkú nádej do mladých kňazov, ktorí vyrastajú vo väčšej tolerancii."

Tlačiť na niekoho, aby svoju sexualitu dal verejne najavo, nie je správna cesta. Každý si tým musí prejsť osobne a podeliť sa o to verejne, až keď je vnútorne pripravený a vyrovnaný sám so sebou. Majorita na Slovensku by mala vedieť, že LGBTQ+ ľudia nie sú len na západe, ale žijeme aj tu. Určite by to pomohlo.

Netajíš sa svojou sexualitou a ani tým, že si kresťan. Vyrastal si na východnom Slovensku, o ktorom môžeme povedať, že je konzervatívnejšie. Ako si to vnímal ty?
Moje detstvo bolo veľmi dobré. Rodičom nezazlievam nič, čo počas mojej výchovy spravili alebo akým smerom ma viedli. Moju orientáciu prijali a podporujú ma. Vyrástol som v kresťanskej rodine na dedine. Čo sa týka cirkvi, bol som jej súčasťou. Dlhé roky som miništroval a zúčastňoval sa farských táboroch, neskôr aj ako animátor.

Nikdy som nedával do súvislosti moju vieru a sexualitu. Pre mňa je Boh láska. Existujú isté vyjadrenia rôznych cirkevných hodnostárov, ktoré nie sú vždy najšťastnejšie. No ja im neprikladám veľkú váhu. To, že som gej, neovplyvnilo moje dospievanie v kresťanskej komunite.

Ľudia, ktorí tvoria toto spoločenstvo, nie sú zlí. Majú v sebe toleranciu a dobro. Verím, že Boh neodsudzuje. Veľa kresťanov však vníma LGBTQ+ menšinu ako promiskuitnú. Podľa nich nie sú schopní dlhodobých vzťahov, sú prelietaví a myslia len na sex. My ale nie sme devianti. Veľa z nás sa snaží presadiť registrované partnerstvá. Chceme mať dlhodobý vzťah a spoločnú rodinu, hoc aj bezdetnú.

Prečo si myslíš, že je kresťanstvo na Slovensku v porovnaní s ostatnými krajinami také konzervatívne?
Môže to byť kombinácia toho, že pred rokom 1989 sa veriaci museli schovávať a svoju vieru nemohli dať najavo. Možno si myslia, že kresťanstvu ublížili reformné snahy. Boja sa, že ich to znova vráti do čias, kedy sa museli na omšiach stretávať tajne.

„Veľa kresťanov vníma LGBTQ+ menšinu ako promiskuitnú."

Taktiež si myslím, že tomu prispievajú aj vyjadrenia populistických politikov. Podsúvajú LGBTQ+ komunitu ako zlo, ktoré prichádza zo západu. Konzervatívnosť ľudí na Slovensku sa odráža aj v kresťanstve. Cirkev je spoločenstvo ľudí, preto je hlavným problémom práve myslenie ľudí.

Čo by pomohlo cirkvi, aby sa pohla dopredu?
Nepopulárna v rámci kruhu veriacich je odluka cirkvi od štátu. Myslím si, že by ju mali financovať len ľudia, ktorí sa k nej hlásia. Nie každý z nás verí v Boha, čo je úplne v poriadku. Skladať by sme sa mali len na to, v čo veríme. Predstavte si, že by sme všetci museli prispievať na dúhové pochody. To by bolo veľké rodeo na uliciach. Hraničilo by to s občianskou vojnou.

Vkladám veľkú nádej do mladých kňazov, ktorí vyrastajú vo väčšej tolerancii. Na Slovensku je ich však málo a väčšina farárov je zo staršej generácie, ktorá vo všeobecnosti patrí ku konzervatívnemu spektru spoločnosti. Noví pastori by mohli priniesť postupnú zmenu myslenia cez kázne či rozhovory s veriacimi.

Blažej vysvetľuje, že orientácia nijako neovplyvňuje našu vieru.

Ako si vnímal vyjadrenie Konferencie biskupov na tragédiu na Zámockej ulici? Očakával si väčšiu podporu?
Bláznivý mladík zničil dva mladé ľudské životy. Vyjadrenie cirkvi bolo veľmi slabé. Nečakal som priamu podporu LGBTQ+ ľudí. To je nereálne. Odsúdili nenávistné útoky, ale nikde neboli spomenuté obete menšiny. Mohli aspoň pomenovať názov komunity, aby si veriaci uvedomili tú nevraživosť, ktorú my ako minorita znášame. Nenávisť ku queer ľuďom sa niekedy šíri aj z kostolných lavíc, čo je nebezpečné.

Veľa ľudí si myslí, že LGBTQ+ komunita a kresťanstvo nejdú dokopy. Ty si ale dobrým príkladom toho, že to ide. Ako by si niekomu vysvetlil, prečo sa orientácia a viera navzájom nevylučujú?
Homosexualita bola v antických civilizáciách úplne bežná. Nespomína sa priamo v Desatore ani v evanjeliách. Až Pavol v liste Rimanom o nej hovorí ako o potupnej vášni a hanebnosti.

V Biblii je o homosexualite taktiež viacero rozporov. Keďže kniha je náročná na interpretáciu a má viac ako dvetisíc rokov, treba ju vnímať v istom historickom dobovom kontexte.

„Nenávisť k LGBTQ+ ľuďom sa niekedy šíri aj z kostolných lavíc."

Existujú aj názory o nepresnom preklade. Opis, ako muž si líha s chlapcom, môže pokojne znamenať aj pedofíliu, kde sa poukazuje na vekový rozdiel a sexuálne vzťahy medzi neplnoletými osobami a dospelými. Biblia spomína aj vzťah Dávida a Jonathana, ktorí mali k sebe veľmi blízko. Nevieme presne povedať, či boli kamaráti alebo mali medzi sebou romantický pomer.

Mal si počas dospievania výčitky ohľadom svojej orientácie ako kresťan?
Áno, hlavne zo začiatku môjho procesu vnútorného coming outu. Vtedy som si nahováral, že som bisexuál a dokážem si vybudovať vzťah aj s dievčaťom. Do istej miery to bolo aj kvôli mojej viere. To však nevydržalo dlho a prestal som si klamať. Manželský vzťah so ženou nechcem, lebo by ma nenapĺňal. Nikdy som však pre to neprestal chodiť do kostola.

Premýšľal si niekedy nad odchodom zo Slovenska?
O odchode som rozmýšľal v minulosti. V poslednej dobe je mojím cieľom ostať tu a spraviť z tejto krajiny lepšie miesto. Pre všetkých ľudí, hlavne pre LGBTQ+ menšinu. Odísť zo Slovenska mi pripadá zbabelé. Kto iný než my, mladá generácia, má šancu zmeniť Slovensko? Ak chceme zmenu v spoločnosti, niekto tu musí ostať. A ja sa o ňu chcem pokúsiť.

Uvažoval si už aj nad konkrétnymi krokmi?
Možno preto študujem médiá. Chcem do nich prinášať túto tému cez otvorené diskusie bez predsudkov. Dôležité je zobrazovať realitu v pôvodných slovenských seriáloch v podobe homosexuálnych postáv. Treba ju ukazovať, aby sme neboli braní ako veľký strašiak. Nie sme zlo, ktoré sa chystá zničiť tradičnú rodinu.

Čo môžeme my ako spoločnosť urobiť, aby sa LGBTQ+ ľudia cítili rovnoprávne?
Určite sprísneniť tresty nepriateľských útokov na LGBTQ+ komunitu. Mrzí ma, keď čítam nenávistné komentáre pod príspevkami súvisiacimi s vraždou na Zámockej ulici. Rovnako je aj neprijateľné, keď sa niekto vyjadruje bez rešpektu o akejkoľvek inej minorite, o Maďaroch, Rómoch, Židoch, černochoch a podobne.

Nedávno bola vydaná výzva, pod ktorú sa podpísalo veľké množstvo rôznych ľudskoprávnych a LGBTQ+ organizácií. Táto petícia by mohla zlepšiť život na Slovensku pomocou registrovaných partnerstiev, adopciou detí ľuďmi rovnakého pohlavia či odsudzovaním nevraživých výrokov. Na školách sa tiež o tejto téme vôbec nerozpráva. Do osnov občianskej náuky by mohli zahrnúť informácie o minoritnej problematike. Ak by sa podnikli tieto kroky, určite by nám to pomohlo.

Autorka: Barbora Hudáková
Foto: atteliér/Daniela Baštecková

Tento rozhovor nájdete aj v podcastovej verzii

BLAŽEJ FABIAN
Blažej Fabián má 20 rokov a druhý rok študuje masmédia na Fakulte masmediálnej komunikácie. Na škole ho zlákalo univerzitné divadlo a televízia, kde pôsobí ako moderátor. Vo svojom voľnom čase sa venuje písaniu poviedok, s ktorými sa mu podarilo vyhrať aj pár literárnych súťaží.

Kam nás doviedla nenávisť politikov?

Zakorenená nevraživosť voči LGBTQ+ hrá politikom do karát a zúfalú prosbu o bezpečnosť interpretujú ako „snahu presadzovať nebezpečnú ideológiu."

Nie nadarmo sa hovorí: „*Dovtedy sa chodí s džbánom po vodu, kým sa nerozbije*." On sa aj rozbil, keď situácia narástla až do plánovaného teroristického útoku. Spoločnosť prišla o dva nevinné životy len preto, že patrili k LGBTQ+ menšine.

Queer ľudia sú terčom šikany na uliciach, v rodine či dokonca v cirkvi. Na Slovensku, bohužiaľ, aj u vrcholových politikov. Po útoku by sme snáď mohli očakávať, že vládne špičky, ktorých výroky majú vplyv na širokú verejnosť, prejavia solidaritu a sami si uvedomia váhu svojich slov.

Čakali by sme ale zbytočne. Nenávisť politikov k LGBTQ+ nezmizla, dokonca neoslabla. Ani vražda ich neprinútila vstúpiť si do svedomia. Parlament je, zdá sa, v presile politikov bez tolerancie.

„*Som hetero*," napísal na sociálnu sieť Facebook minister financií a bývalý premiér Slovenskej republiky Igor Matovič. Takéhoto vyjadrenia sme sa dočkali len štyri dni po udalosti na Zámockej ulici v Bratislave. Súdnosť v tomto prípade akosi absentovala.

Matovič síce vraždu v statuse predtým odsúdil, no nezostal svojej povesti nič dlžný. Poukazovať na svoju heterosexuálnu orientáciu po tom, čo boli dvaja ľudia usmrtení za svoju homosexualitu, je čerešničkou na torte statusov od politikov, ktorí po tragickej udalosti začali lavínovo obhajovať konzervatívne hodnoty.

Poslanec NR SR Milan Kuriak napísal na Facebooku, že nepodporí iniciatívu za zrovnoprávnenie LGBTQ+ ľudí s celou spoločnosťou. Podľa jeho slov bezpečnosť menšiny nie je ohrozená a situáciu využívajú len na presadenie svojich záujmov a ideológie. Zároveň dodal: „*Akceptujte, že aj my drvivá väčšina národa máme právo chrániť naše hodnoty a nedovolíme po nich šliapať.*" Pánovi Kuriakovi akosi ušla pointa, že uznanie práv menšine neznamená ich odobratie majorite.

Podobnými výrokmi politikov by sa dalo pokračovať od Štefana Harabina, za ktorého stranu Vlasť mimochodom kandidoval otec strelca zo Zámockej ulice, až po Annu Záborskú, Roberta Fica a dokonca Richarda Sulíka, a mnohých iných.

Nenávisť politikov k LGBTQ+ pretrváva na sociálnych sieťach, rôznych zhromaždeniach aj v médiách roky. Dlhodobé urážlivé prejavy zo strany predstaviteľov štátu, samozrejme, negatívne ovplyvňujú mienku občanov. Alebo len zneužívajú dávno zakorenenú nevraživosť voči inakosti, pretože sa im to oplatí vo volebných preferenciách?

Vytvoriť pred verejnosťou neviditeľného nepriateľa a bojovať s ním je ľahšie, ako riešiť skutočné problémy, ktoré tu máme. A nie je ich málo, veď uznajme. Populizmus na Slovensku funguje a nie je žiadna novinka, že sa niekoľkokrát osvedčil. Stačí sa pozrieť na ochotu Slovákov dať sa zaočkovať v čase pandémie.

„*Oni patria do ústavu a nie na ulicu. Vždy to boli úchyláci a nemali tú diagnózu nikdy vylúčiť*," povedal na adresu LGBTQ+ ľudí predseda NR SR Boris Kollár. Za tento homofóbny výrok sa odmietol ospravedlniť. Paradoxne si práve on písal správy so sexuálnym podtextom s trans ženou.

Vulgárne osočovanie a šírenie nenávisti je v demokratickej spoločnosti neprijateľné. Potrebujeme si to uvedomiť skôr, než niekomu pôjde o život. Ale to sme už nestihli.

Autorka: Dominika Zvercová

Alkohol a extrémizmus sú jedy, ktoré pijeme denne. Až kým sa niekto neotrávi

Ohavný čin 19-ročného muža nás zaskočil nepripravených. Syn kandidáta za stranu Vlasť v stredu zastrelil dvoch členov LGBTQ+ komunity.

O vzostupe neonacizmu počúvame posledných pár rokov. Ibaže pasívne. Koľkokrát sa politici dušovali, že vytvoria brázdu proti extrémizmu? Namiesto toho sa ho Slováci postupne učia akceptovať ako bežnú súčasť spoločnosti.

S fašistami robíme v parlamente dohody, posielame ich do Bruselu a nechávame ich ovplyvňovať verejnú mienku na sociálnych sieťach (pretože aj fašisti majú právo slobody prejavu?).

Veľkí hráči na mediálnom trhu odmietajú (v nejakej vyššej miere) zasahovať do príspevkov svojich používateľov. Peniaze sú peniaze, aj keď vzišli z extrémizmu.

Pozrite sa napríklad na Elona Muska, ktorý sa ešte ani poriadne neusadil v kresle a už dopredu sľubuje Twitter bez cenzúry. S obdobnými ľuďmi na čele sa pomaly dostávame do situácie, keď vlastne vieme všetko, ale zároveň nič.

Dnešní študenti si pamätajú všetkých egyptských bohov a Samovu ríšu, ale keď sa ich spýtate na 14 slov Davida Lanea, len máloktorí vám dajú odpoveď. Generácia Z vie, že má nacizmus odsúdiť. Ale nevie prečo. (Schválne, skúste sa ich spýtať, prečo je ĽSNS fašistická strana).

V Hitlerovom Nemecku nezomierali len Židia. O život prišli aj Rómovia či homosexuáli. Keď sa rozpráva o hrôzach jeho režimu, ľudia majú tendenciu si myslieť, že v tom čase boli všetci proti Hitlerovi, ale neodvážili sa mu postaviť.

Omyl. Ak by Hitler nebol populárny a nemal toľko podporovateľov, nikdy by nič nedosiahol. Jeho prvotná moc prišla od ľudí.

Podporovali ho, pretože znižoval nezamestnanosť, staval diaľnice a ak boli bieli a nemeckej národnosti, nemal dôvod ich nenávidieť.

To, že poslal zvyšok obyvateľstva do plynu, pre nich nehralo prím. (Vedeli ste, že sám Hitler mal aj židovský pôvod?).

Za časť svojho úspechu Hitler vďačí aj propagande, ktorej vtedy veľmi pomohol vynález šírenia rádiového signálu. A teraz si predstavte, aké máme možnosti na šírenie informácií dnes. Bezmála dosť na to, aby vznikol viac než jeden diktátor.

Nedesí vás pomyslenie na to, že sa antisemitický, rasistický, homofóbny manifest šíri slobodne po internete a majú k nemu prístup obdobne zmýšľajúci ľudia, akým bol strelec Juraj K.?

Vražda na Zámockej a tragická nehoda na Zochovej majú minimálne jednu vec spoločnú. (A týmto v žiadnom prípade nechcem tieto dve tragédie porovnávať.)

Ukázali nám, čo všetko sme sa ako spoločnosť naučili akceptovať. Alkohol a extrémizmus sú dva jedy, ktoré pijeme denne až pokiaľ sa niekto neotrávi.

Vyhasli mladé životy. A aj tak sa vo facebookových komentároch nájdu ľudia, ktorí tvrdia, že „*toto sme chceli, keď podporujeme Bidena. Je tu Amerika.*" Nie. Je tu konšpiračná vojna, nedostatok zdravého rozumu, no najmä – apatia voči jedom, ktoré sme mali už dávno prestať piť.

Autorka: Bernadetta Čaranová

Pedagóg Greguš: Modlil som sa, aby mi Boh vzal bremeno homosexuála

Každý má rovnaké povinnosti, no práva sú rozdielne. Ak ste heterosexuál, najlepšie bielej farby pleti, v spoločnosti ste vyhrali, myslí si pedagóg FMK Ľuboš Greguš.

Po streľbe na Zámockej ulici v Bratislave sa zomkla aj Fakulta masmediálnej komunikácie. Jej študenti na počesť Juraja a Matúša zorganizovali besedu Spoločne proti nenávisti. Pedagóg Ľuboš Greguš, ktorý sa hlási k LGBTQ+ komunite, nám v rozhovore opísal jeho coming out, prijatie rodiny a okolia, ale aj to, prečo majú podľa neho Slováci problém s predsudkami.

„Sexualita je osobná vec. Nikto nechodí po chodbe a nepýta sa, či ste heterosexuál, homosexuál alebo transsexuál."

Ako vnímate LGBTQ+ komunitu? Ako sa pozeráte na jej práva, respektíve nepráva?
Som súčasťou LGBTQ+ komunity, mám dlhoročný vzťah s partnerom, takže otázku vnímam osobnejšie. Každý z nás má rovnaké povinnosti, no práva sú už rozdielne. Umelci aj politici mali teraz vlnu verejných vyjadrení. Ľudia vo verejnom alebo kultúrnom svete o právach tejto komunity stále rozprávajú, no zmeny zatiaľ nepociťujeme. Ak ste heterosexuál, najlepšie bielej farby pleti, v spoločnosti ste vyhrali. Vidíme to dlhé roky, nie je to vec len pár týždňov. Verím, že vražda zo Zámockej nezostane v škatuľke ako historická udalosť. Hádam bude mať vplyv na vývoj vnímania našej komunity.

Kedy ste mali coming out?
Bolo to postupné. Človek videl náznaky a cítil, že niečo vníma inak. Naplno som si to začal uvedomovať na strednej škole. Na vysokej som to povedal aj časti rodiny, potom známym a tak to išlo ďalej.

Ako reagovalo vaše okolie, stretli ste sa s pochopením?
Som kresťan, bol som aj súčasťou kresťanského spoločenstva, čiže som to bral ťažšie. Náročné bolo najmä dospievanie, keď som musel pochopiť a prijať samého seba. Spoločnosť vravela, že som iný, tak som sa pýtal, prečo práve ja?

„Predsudky by nemali meniť hodnotu iného človeka. Je to moja slabosť a musím si ju vyriešiť sám so sebou."

V rodine to bolo jednoduchšie. Mama to vzala úplne v poriadku, skôr som sa obával otcovej reakcie. Nakoniec však povedal, že to vedel prv než mama a nerozumel, prečo som sa mu to bál povedať. Priatelia a známi reagovali inak. Musel som im vysvetliť, že to nie je nič zlé a že sa môžu opýtať na všetko. Boli to len ich predsudky. Ja ich mám tiež, každý ich má. Len sa s nimi treba vysporiadať. Predsudky by v našich očiach nemali meniť hodnotu iného človeka. Je to moja slabosť, moja chyba, ktorú si musím vyriešiť sám so sebou.

Vravíte, že ste kresťan. Pociťovali ste odklon od náboženstva po prijatí svojej sexuality?
Pamätám si, ako som sa 365 dní v roku modlil, aby zo mňa Boh vzal bremeno toho, že som homosexuál. Keď som sa po roku cítil rovnako, pochopil som, že je s tým v poriadku. Som kresťan, i keď sa pravidelne nezúčastňujem na katolíckych obradoch. Verím v Boha, v jeho vierouku, ale nepovažujem sa za evanjelika, katolíka alebo protestanta. Ľudia si veľakrát interpretujú Bibliu podľa seba. Je jednoduché vybrať si to, čo nám sedí do našej pravdy.

Príkladom je aj film Motlitby za Bobbyho. Je o vzťahu matky a syna zo silnej kresťanskej rodiny, ktorý sa priznal k homosexualite. Tiež riešia časti Biblie o gayoch, ktoré ľudia radi citujú. Náboženstvo ako také by podľa mňa nemalo ovplyvniť to, či budem alebo nebudem veriaci, len preto, že som súčasťou LGBTQ+ komunity.

V súvislosti so sexualitou, aké boli vaše začiatky na fakulte ako pedagóga?
Sexualita je každého osobná vec. Nikto nechodí po chodbe a nepýta sa, či ste heterosexuál, homosexuál alebo transsexuál. Sú otázky, ktoré by sa ľudia nemali pýtať, pretože ide o typické škatuľkovanie. Preto som neriešil, či by som o svojej sexualite mal alebo nemal na fakulte hovoriť. Ak sa o tom niekto dozvedel, nepreží val to nijak extrémne. Nemám z toho postih ani zo strany iných pedagógov na našej univerzite.

„Spoločnosť vravela, že som iný, tak som sa pýtal, prečo práve ja?"

Niektorí ľudia majú pre svoju orientáciu na pracovisku problémy. Často ich urážajú či šikanujú.
Ja som sa s tým nestretol. Mám však známych, ktorým sa to stalo a zakročili. Otázne je, aké dôsledky sa vyvodia. Verím, že to nebude len jednorazové riešenie.

Aké boli reakcie pedagógov na streľbu v Bratislave?
Akademická obec by mala byť apolitická, antidiskriminačná a takí sú aj moji kolegovia. Nestretol som sa s takým, ktorý by nepovedal, že je to príšerné. Vyjadrenie fakulty bolo tiež citlivé a veľmi pekné – že ako pedagógovia môžeme študentov hodnotiť len podľa ich vedomostí v skúškovom období, ostatné je pre nás nepodstatné.

Nastala zmena u študentov? Napríklad, či sa vám chcel niekto zdôveriť.
Študentom stále hovorím, že ak budú mať problém, a nie len študijný, ale aj osobný, nech to nedržia v sebe. Môžu ma osloviť na chodbe, napísať na Teamse, poslať mail, čokoľvek. Týždeň po streľbe sme mali na fakulte event, ktorý organizovali Jakub Pružinský a doktorka Lucia Škripcová. Tam za mnou prišlo pár študentov. Nie každý z nich to má ľahké, či už v škole alebo v osobnom živote. Najhoršie je, keď ani rodičia nevedia prijať vlastné dieťa a chýba mu útočisko a pochopenie.

„Hľadanie odpovede nie je ľahké. Musíme nahliadnuť do seba a vystúpiť z komfortnej zóny."

Pociťovali ste o seba strach, po tom, čo sa odohralo na Zámockej?
Hnev a strach dohromady. Neviem, či sa mám báť, že sme to dopustili, alebo sa strachovať o svojho priateľa a známych. Nehovorím len o LGBTQ+ komunite, ale aj o ľuďoch, ktorí majú inú farbu pleti, patria do maďarskej či rómskej menšiny alebo vyznávajú iné náboženstvo. Stále je tu, bohužiaľ, šanca, že sa stretnú s niekým, kto nemá pochopenie a môže ich fyzicky napadnúť.

Ako aj teraz, keď sa rieši útok na queer pár v podniku či v parku na lavičke v Nitre.
90 percent ľudí vás môže prijať úplne bez problémov a nič im neprekáža, ale tých zvyšných 10 percent vie byť tak silných, že rozmýšľate nad každým činom. Nepoužívam pri chôdzi príliš boky? Môžem si toto obliecť? Veľa mojich známych, ak nie sú sami so sebou skutočne vysporiadaní, prepočítava každú maličkosť, aby v nikom nevyvolali zlé vášne a neohrozili seba alebo blízkych. Je hrozné, že toto zažíva človek v 21. storočí.

Riešili ste to niekedy aj vy? Stále musíte ísť s kožou na trh.
Áno. Najmä teraz, keď vidím reakcie politických autorít, ich komunikáciu. Sú reprezentanti správania, no neuvedomujú si to. Mali by zastupovať všetkých ľudí, majoritnú aj minoritnú časť spoločnosti. Zákony by nemali odsúhlasovať podľa toho, ako sa im zachce.

Pedagóg Greguš hovorí, že každý má rovnaké povinnosti, no práva sú už rozdielne.

Myslím, že ľudia pochopili, že akákoľvek vražda, ktorá súvisí s inou komunitou, vierovyznaním či farbou pleti, je vražda. Stretli ste sa na internete s niekým, kto tento čin podporoval?
Som sklamaný z toho, čo sa deje na sociálnych sieťach. Facebook je podľa mňa krčma tretej cenovej. Ľudia si myslia, že môžu napísať všetko, čo chcú a odvolávajú sa na politikov. Neuvedomujú si, že politici majú poslaneckú imunitu, ktorú bežný človek nemá.

„Politici by mali zastupovať všetkých, majoritnú aj minoritnú časť spoločnosti."

Vravím, že právo jedného človeka sa končí tam, kde sa začína právo druhého. Algoritmy nám, bohužiaľ, ukázali všetky názorové skupiny a niektorých presvedčili, že nenávistné prejavy sú v poriadku.

Čo podľa vás odrádza Slovákov prijať ľudí s inou orientáciou?
Zrejme predsudky. Je to však problém globálnej spoločnosti. Mali by sme sa naučiť neposudzovať ľudí podľa skupiny či komunity, do ktorej patria. Hodnoťme ich radšej na základe toho, ako sa správajú k iným ľuďom a k prírode.

Herec Tomáš Maštalír povedal, že nikto z komunity LGBTQ+ nechce nič navyše, nič, čo by dominantnej spoločnosti niekto vzal. Chcú len práva, ktoré má každý človek. Povedal to veľmi pekne, doplnil by som ešte jedného Youtubera, ktorý sa pýtal svojich známych, ako by ich ovplyvnili manželské zväzky ľudí rovnakých pohlaví. Odpovedali, že nijako. Takže sa skúsme niekedy spýtať samých seba, či sa nás to skutočne týka.

Aké iné práva sú vám odopierané, okrem toho, že sa na Slovensku nemôžete legálne zosobášiť?
Nemôžeme partnerovi darovať krv. Predstavte si situáciu, že váš partner alebo partnerka mali autonehodu, potrebujú krv, no vy nemôžete byť darcom. Máte spoločnú hypotéku, on alebo ona možno zomrie a vy navyše ani nie ste dedičom, akoby ste neexistovali.

„Akademická obec by mala byť apolitická, antidiskriminačná a takí sú aj moji kolegovia."

Ohľadom transfúzie viem, že v Rakúsku chcel predstaviteľ banky darovať krv, no nemohol, pretože v papieroch, ktoré vypĺňal, bolo napísané, že ľudia z komunity LGBTQ+ ju darovať nemôžu. Aj napriek tomu, že majú registrované partnerstvá. Výskumy dokazujú, že inak orientovaný človek nemá o nič horšiu krv. Musí prejsť testami bez ohľadu na to, či je heterosexuál, homosexuál či bisexuál. Veď je nemožné, aby len tak hocikto hocikomu daroval krv.

Ako dlho bude podľa vás Slovákom trvať, kým začneme prijímať každého bez ohľadu na sexuálnu orientáciu, menšinu či náboženstvo?
Osobne si myslím, že dlho. Jeden z aspektov je staršia generácia, ktorá má iný spôsob vnímania sveta, keďže boli inak vychovávaní. Pomohla by osveta, aby sa ľudia pýtali, keď niečomu nebudú rozumieť. Hľadanie odpovede nie je ľahké. Musíme totiž nahliadnuť do seba, prejsť cez nejakú komfortnú zónu. To by mohlo našej spoločnosti pomôcť – pýtať sa, nebáť sa pozrieť do zrkadla a vedieť prehodnotiť názory.

Autorka: Mária Greifová
Foto: atteliér/Sandra Struhárová

Tento rozhovor nájdete aj v podcastovej verzii

MGR. ĽUBOŠ GREGUŠ, PHD.
Mnohí ho poznáte zo študentských lavíc či chodieb. Doktor Ľuboš Greguš pôsobí ako pedagóg na FMK od roku 2020. Práve na tejto fakulte absolvoval aj všetky stupne štúdia. Pred profesiou pedagóga pracoval tri roky v televízii TA3. Je aj členom redakcie Communication Today ako editor. Zameriava sa predovšetkým na kvalitu spravodajských autorských príspevkov. Vďaka jeho skúsenostiam sa v rámci výučby snaží študentom poskytnúť informácie z praxe vo vyváženom prepojení s teóriou.

Alkohol je na Slovensku normou aj za volantom. Prečo?

Tragická nehoda na Zochovej ulici v Bratislave otvorila potrebnú spoločenskú diskusiu. Pri pohľade na čísla počtu šoférov, ktorí jazdili pod vplyvom sa zdá, že tragédia bola len otázkou času.

Týždeň po spomínanej nehode Polícia Slovenskej republiky na Facebooku informovala hneď o siedmych ďalších prípadoch alkoholu za volantom. Ich dôsledkom boli aj viaceré vážne zranenia a hospitalizácie.

Podľa riaditeľky a psychoterapeutky centra Budúcnosť, n.o. Ľuby Pavelovej, ktorá sa špecializuje na pomoc závislým, nám chýba systematická práca s touto témou. *„Je to oveľa väčší problém, ako si dokážeme priznať verejne aj súkromne,"* dodáva.

Šoférovanie pod vplyvom alkoholu na Slovensku vôbec nie je ojedinelé. Potvrdzuje to riaditeľ odboru dopravnej polície PPZ Tomáš Vrábel. Uvádza, že za prvých 9 mesiacov tohto roka bolo až 1069 dopravných nehôd zapríčinených alkoholom. To tvorí 12 % z celkového počtu dopravných nehôd za dané obdobie.

Riaditeľka Pavlová si myslí, že riešením je najmä dôsledná kontrola s jednoznačnými a tvrdými sankciami. Pomôcť môžeme: *„tiež zvýšením sociálnej kontroly zo strany všetkých nás ruka v ruke so zvyšovaním protialkoholických postojov každého z nás."*

Prieskum odhalil nezodpovednosť

Hoci sa väčšina Slovákov k alkoholu za volantom stavia zodpovedne, v prieskume AKO pre TV JOJ sa až 17,1 % vodičov priznalo, že aspoň raz šoférovali pod vplyvom alkoholu. Z toho takmer polovica dokonca viac než jedenkrát.

„Je ťažké rozhodnúť sa pre abstinenciu v mladom veku."

Otvára sa aj diskusia o zvýšení vekovej hranice pitia alkoholu na 21 rokov práve v tejto súvislosti. Prieskum ale ukazuje, že mladí ľudia od 18 do 33 rokov šoférujú opití najmenej zo všetkých vekových kategórií. Vyzerá to teda, že zvýšenie vekovej hranice ako priame riešenie alkoholu za volantom nedáva zmysel.

Alkohol na Slovensku od 21

Ľubomír Okruhlica, riaditeľ Centra pre liečbu drogových závislostí v Bratislave, pre Denník N povedal, že by bol za to, aby bol alkohol povolený až od 21 rokov. *„Čím mladší človek začne s konzumáciou alkoholu, tým ľahšie sa stane závislým, a potom, keď má 30 rokov, je ťažké to stopnúť,"* vysvetľuje.

V Amerike takéto obmedzenie funguje od roku 1984. Podľa amerického, národného Centra pre kontrolu a prevenciu chorôb zachraňuje životy a chráni zdravie. Krátko po jeho zavedení sa znížil počet dopravných nehôd a dokonca aj konzumácia alkoholu u mladých.

O zákaze predaja alkoholu osobám mladším ako 21 rokov hovoria viacerí psychológovia. Dušan Kešický pre denník Plus jeden deň povedal: *„Zmysel má to, keď dieťa začne piť čím neskôr a najlepšie nikdy."* No nevie, či by práve toto opatrenie malo želaný efekt. Škodlivé by to ale, podľa jeho slov, nemalo byť.

Kešický sa tiež zamýšľa nad vymožiteľnosťou takéhoto zákona. Mladí ľudia aj v dnešnej dobe na stredných školách bežne požívajú alkohol a tiež sú pod zákonnou hranicou. *„Možno, keby sa povedalo, že sa môže piť od dvadsaťjeden rokov, tak by to aj rodičia vnímali ako signál,"* dodáva pre denník.

Mladí v ohrození

Výchova je v tejto otázke dôležitá. Pavelová zdôrazňuje, že pri práci s deťmi s problémovým správaním vyplývajúcim z užívania alkoholu je dôležitá aj súčinnosť s rodičmi. Zo štatistiky Eurostatu ale vyplýva, že slovenské domácnosti míňajú na alkoholické nápoje viac zo svojich príjmov ako je európsky priemer.

Situáciu s nadpriemernou konzumáciou alkoholu alebo so závislosťou je potrebné

Pri tragickej nehode na Zochovej ulici v Bratislave v dôsledku alkoholu zahynulo 5 ľudí.

u mladých riešiť čo najskôr. *„Ťažšie je rozhodnúť sa pre abstinenciu v mladom veku, keď si chceme užívať a v spoločnosti sa všade popíja,“* hovorí Pavelová.

Čo sa týka štatistík, relevantný údaj ako na tom je naša spoločnosť nejestvuje. V štatistikách sú len tí, ktorí sú liečení. Podľa Pavelovej je to špička ľadovca. Počet hospitalizovaných v posledných rokoch klesol, avšak veľký podiel na tom mala práve pandémia.

Bez domova je liečba náročná

Na Slovensku chýba sieť ambulantných poradenských centier a tiež adiktologických poradní. *„Psychiatrické liečebne a nemocnice kapacitne pomerne dobre zvládajú liečbu závislosti na alkohole. Horšie je to pri liečbe iných návykových látok,“* hovorí Pavelová.

Jozef Vido, psychiater v trnavskom Centre pre adiktológiu a duševné zdravie, n.o., hovorí, že čakacie doby na liečbu sú u nich zhruba 4 týždne. Akútne stavy, ktoré pošlú priamo na psychiatrickú hospitalizáciu, sú do nemocnice prijaté obvykle okamžite.

„Čím mladší človek začne s konzumáciou alkoholu, tým ľahšie sa stane závislým.“

„Poruchy psychiky a správania zapríčinené užívaním alkoholu sú u nás dlhodobo najčastejšou skupinou diagnóz, s ktorými sú pacienti hospitalizovaní na psychiatrii,“ dodáva Vido. Napriek tomu sa v Európe podľa jeho informácií až 92 % závislých ľudí na alkohole nebude nikdy liečiť.

Problémom pri liečbe závislosti je, ak človek príde o bývanie a zázemie v dôsledku alkoholizmu. Prípady úspešného vyliečenia sú pre ľudí bez domova ojedinelé. *„Nie je to nemožné, skôr ťažké kvôli kombinácii problémov a zlyhávanie vo viacerých sociálnych rolách (otec, pracovník, majiteľ bytu…),“* pokračuje Pavelová.

V súčasnosti majú v skupine klienta, ktorý žil na ulici a už 5 rokov abstinuje. Vyžaduje to ale veľkú podporu a chuť samotného človeka bez domova. *„Je prirodzené, že čím viac negatívnych faktorov ovplyvňuje liečbu, tým je cesta von ťažšia,“* dodáva.

Na každom kroku

Ďalším diskutovaným problémom je dostupnosť alkoholu. Fľašu tvrdého alkoholu či dokonca plastové štamprlíky s ním si bez problémov kúpite aj na čerpacej stanici. Dobrým príkladom je Švédsko, kde sa alkohol nad 3,5 % predáva len v špecializovanom obchode kontrolovanom štátom.

„Je to jeden z faktorov, ktoré v negatívnom zmysle ovplyvňujú konzum,“ reaguje Pavelová. Dodáva však, že to nie je len jeden faktor, ktorý ovplyvní naše rozhodnutie piť. Ďalším činiteľom je aj sociálne prostredie, ktoré pôsobí na postoj spoločnosti k pitiu.

Každý z nás sa na akcii stretol s nekonečným ponúkaním piva, vína alebo aj niečoho tvrdšieho. Prečo si nedokážeme predstaviť zábavu v spoločnosti bez alkoholu? *„Lebo sme historicky spojili zážitok a emóciu s účinkom alkoholu. Naivne si myslíme, že zmena emócií pod jeho vplyvom nám ponúkne odmenu bez väčšej námahy a dostatočne rýchlo,“* odpovedá Pavelová.

Podľa Jozefa Vida je konzum alkoholu na Slovensku sociálnou normou. Výsledky slovenskej epidemiologickej štúdie uverejnené v roku 2008 ukázali, že s alkoholom má u nás problém zhruba pätina populácie. Zároveň asi 85 % ľudí nie sú abstinenti.

Škodlivá reklama

Zákon u nás reklamu na alkohol reguluje. Tá nesmie byť umiestnená v médiách pre deti, v blízkosti škôl ani detských ihrísk. Určený je aj spôsob, akým môže výrobca produkt propagovať. Nesmie napríklad vyjadrovať súhlas s nadmernou konzumáciou, ani s ňou spájať úspech a riešenie problémov.

Túto reguláciu sa ale darí obchádzať, a to najmä v online prostredí, kde trávia mladí najviac času. Podľa Svetovej zdravotníckej organizácie sú práve nižšie vekové kategórie a ľudia s problémami s alkoholom terčom cieleného marketingu.

Svetová zdravotnícka organizácia tiež odporúča väčšiu spoluprácu krajín pri otázkach regulácie reklamy. Vďaka rozdielnym zákonom sa darí pretláčať rôzne škodlivé reklamy do online priestoru aj napriek hraniciam štátov.

Náhrada alkoholu?

Alkohol je u nás medzi mladými stále najrozšírenejšia droga. Vido hovorí, že viac ľudí vo všetkých vekových skupinách dnes užíva alkohol ako marihuanu. Ak by sme vychádzali z dlhodobých skúseností z Holandska, počet užívateľov marihuany by sa, v prípade jej legalizácie, v porovnaní so súčasným stavom zrejme zvýšil.

V Kanade po legalizácii marihuany za posledné 2 roky (obdobie COVID-19 so všetkými dôsledkami aj na sociálne kontakty) klesol počet užívateľov. *„Tretina z nich ale zvýšila dávky, došlo k výraznému nárastu potreby zdravotnej starostlivosti v súvislosti s intoxikáciami a k dvojnásobnému nárastu pozitivity na kanabinoidy medzi zranenými pri dopravných nehodách,“* vysvetľuje odborník.

Autor: Adam Kysler
Foto: tasr.sk, pexels.com
Ilustrácia: Patrik Friedmann
Zdroje: who.int, ec.europa.eu, pluska.sk, cdc.gov, dennikn.sk, plus.noviny.sk, facebook.com/policiaslovakia

PRIESKUM AKCEPTÁCIE ALKOHOLU ZA VOLANTOM

Respondent si mohol z vopred definovanej odpovede vybrať len jednu možnosť.
Škála odpovedí bola respondentom predkladaná v rôznom poradí.

podľa pohlavia: muž a žena

- áno, viackrát
- áno, len v kritickej situácii
- nie, nikdy
- nešoférujem (nemám auto)
- neviem/ nechcem odpovedať

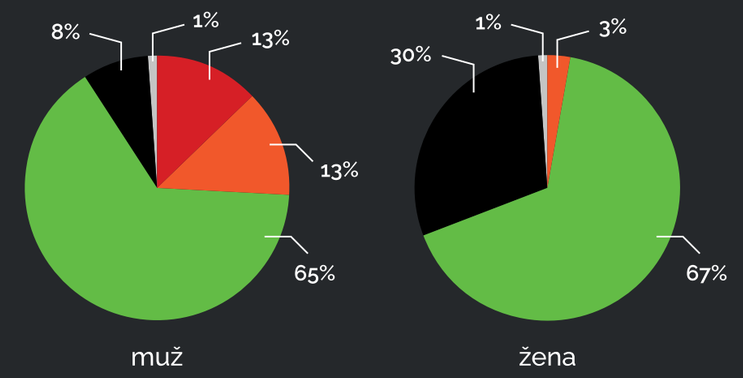

podľa veku: od 18 - 66 rokov a viac

- áno, viackrát
- áno, len v kritickej situácii
- nie, nikdy
- nešoférujem (nemám auto)
- neviem/ nechcem odpovedať

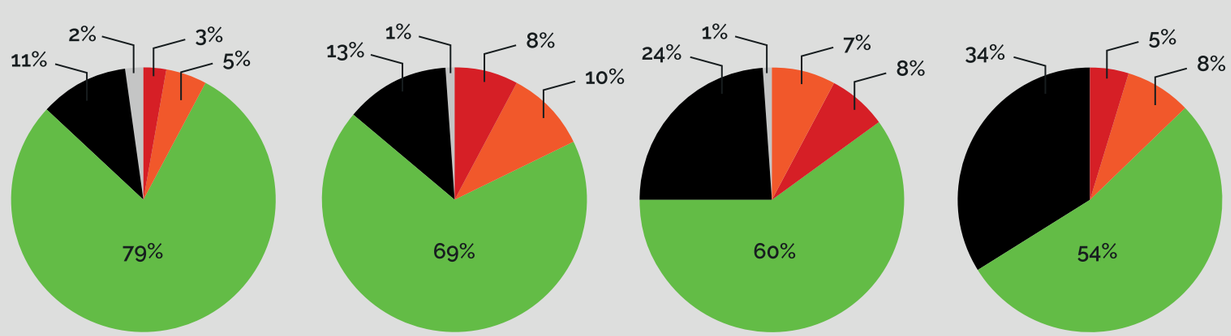

Odpovede všetkých, okrem tých, ktorí uviedli, že nešoférujú (nemajú auto):

- áno, viackrát
- áno, len v kritickej situácii
- nie, nikdy
- neviem/ nechcem odpovedať

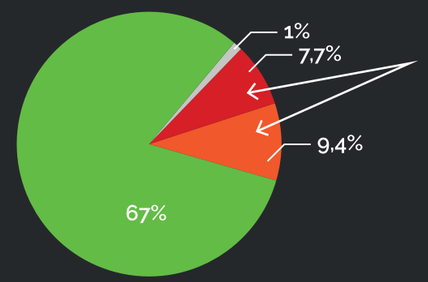

šoférovali niekedy pod vplyvom alkoholu:

17,1% vodičov

Vzorka: 1 000 respondentov, Dátum: 12. - 19. 10. 2022

Zdroj: Exkluzívny prieskum AKO pre TV JOJ, Grafik: Klaudia Racenbergerová

Spojením metaverse s emóciami dostaneme dielo s posolstvom

Andrej Winter z agentúry Kantar hovorí, že metaverse má v našich životoch čoraz väčšiu budúcnosť. Účinný metaverse podľa neho vzniká vtedy, keď nám čo i len zlepší náladu alebo nás naučí niečo nové.

Tento rok má naša univerzita za sebou ďalšiu úspešnú konferenciu Marketing & Media Identity 2022. Konala sa 25. októbra v Divadle Jána Palárika a venovala sa téme Metaverse Is The New Universe. Vystúpilo tu celkovo 17 rečníkov z rôznych odvetví, ktorí predstavili svoju prácu v metaverse. Celé stretnutie sa aj naživo vysielalo na Facebooku FMK UCM.

V prvej polovici podujatia sa predstavili Zuzana Martináková a Oľga Dúbravská z TA3 či Andrej Winter z agentúry Kantar. Matej Gyarfáš zo spoločnosti Better Virtual Architecture predstavil vstup do metaverse a Simona Mičová, ktorá pracuje ako podcast project manager pre Bauer Media Slovakia, ukázala podcasty rádia Expres či Europy 2, ktoré má pod palcom.

Neskôr vystúpili aj zakladateľka PR agentúry 1st CLASS AGENCY Katarína Remiaš a marketérka Veronika Bošková, ktoré predstavili marketingové tipy a správne tvorenie PR. My sme sa ale zamerali skôr na prvú časť, ktorá sa venovala najmä spomínanej metaverse.

Cieľom metaverse je spojiť virtuálnu realitu so skutočnosťou

Druhý rečník konferencie Andrej Winter zastupoval Petru Průšovú – riaditeľku Kantaru pre strednú a východnú Európu. Kantar je celosvetová agentúra, ktorá vytvára rôzne výskumy a pracuje s dátami a údajmi z reklám, médií a digitálneho sveta. Na základe výskumov pomáha klientom rozvíjať a vylepšovať ich značky a publiku tak prináša nové pohľady.

Podľa Wintera je metaverse digitálny svet, z ktorého neexistuje fyzický produkt. *„Cieľom je spojiť virtuálny svet s tým reálnym, a to hlavne kvôli počinom, ktoré nám pomôžu v živote,"* opisuje. Účinný metaverse podľa neho vzniká vtedy, keď nám čo i len zlepší náladu, niečo nás naučí alebo nám predstaví čosi nové. Prináša taktiež možnosti, ako oživiť značky, a tým sa viac priblížiť k zákazníkom.

„Keď sa presunieme do metaversu, je tam základná otázka – ako ho vieme pri komunikovaní našej značky využiť alebo ako s ním správne a efektívne pracovať? Všetci vieme, aká je emócia dôležitá, aby značka rástla," vysvetľuje Winter.

Na ukážkach opísal, ako tento priestor využívajú veľké spoločnosti práve vďaka emóciám. Priblížil, ako funguje marketingový trh a ako majú značky využívať moderné trendy, aby spojením emócií vytvorili dielo s posolstvom. Do tejto skupiny patria aj tri projekty, ktoré vyhrali cenu Cannes Lions 2022 za najväčšiu efektívnosť a kreativitu na trhu: Backup Ukraine, GreenPeace LosSantos +3°C a Dojacode.

Ukrajinská kultúra sa zachová prostredníctvom metaverse

Po vypuknutí vojny na Ukrajine sa naši východní susedia rozhodli zachovať svoje pamiatky aj v prípade, že by o ne v bojoch prišli. Prostredníctvom projektu Backup Ukraine spojili užívatelia približne 22 miliónov mobilov. V aplikácii vytvorili 3D pohľad na ich kultúrne pamiatky, ktoré naskenovali pomocou fotoaparátu. Ukrajinská kultúra vďaka tomu ostane navždy celá a neporušená, dostupná pre každého.

Prepojenie popularity s prospešnosťou

Organizácia Greenpeace sa spojila s vývojármi videohry Grand Theft Auto a v známom virtuálnom panamskom meste Los Santos sa zvýšila teplota o 3°C. Žiaľ, Los Santos sa dostalo do tejto roly podľa vzoru Los Angeles. Mesto v poslednom roku skutočne zasiahli horúčavy a sucho, kvôli čomu vytvorili v hráčskom svete takúto simuláciu. Dospela až do štádia, pri ktorom si hráči museli nasadiť kyslíkové masky. Chceli tak poukázať na hrozby, ktoré môžu nastať, pokiaľ globálne otepľovanie nezačneme brať vážne.

Tanec s celebritami v metaverse

Projekt Dojacode, ako tretí ocenený na Cannes Lions 2022, si skutočne zaslúžil pozitívne ohlasy, a to najmä pre využitie moderných trendov, ktorými sú sociálne siete. Vznikol v spolupráci so speváčkou Doja Cat a jeho zámerom bolo inšpirovať ženy, ktoré vedia kódovať.

„Vďaka projektu sa môžete kedykoľvek stretnúť so známymi osobnosťami od TikToku až po Instagram a pokojne si s nimi aj zatancovať. Je to pekný a dobrý spôsob zábavy vo svete metaversu," uzatvára Winter.

Autori: Karolína Račková, Filip Mazák
Foto: atteliér/Sandra Struhárová

UCM NOVINKY

- Na Fakulte masmediálnej komunikácie sa uskutočnilo každoročné podujatie Týždeň vedy a techniky. Vystúpili na ňom zaujímavé osobnosti z oblasti médií, marketingu a digitálnych hier.
- V rámci univerzity sa uskutočnilo verejné vypočutie kandidátov na členov jej Správnej rady. Nominovať ich môže rezort školstva alebo Akademický senát UCM.
- Po tragickej vražde na Zámockej ulici v Bratislave zorganizovali študenti FMK diskusiu na tému: Spoločne proti nenávisti. Jej zámerom bolo diskutovať o aktuálnej spoločenskej situácii a pietnou spomienkou si uctiť zbytočnú smrť mladých ľudí.
- Volejbalistky Hit UCM Trnava zvíťazili aj vo svojom siedmom zápase sezóny a ostávajú neporazené. V tabuľke im aktuálne patrí druhá priečka.

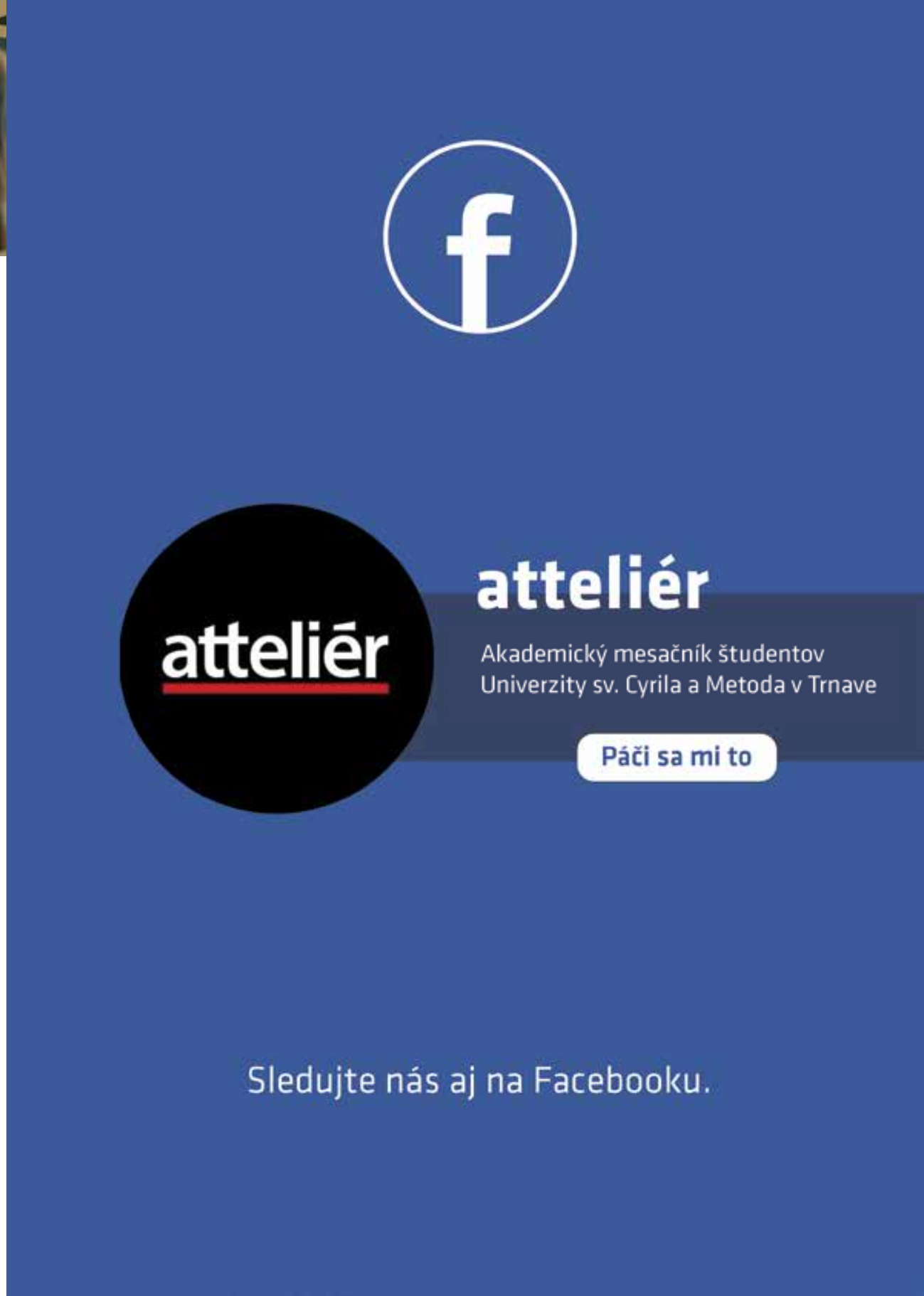

Láska nemá rod ani pohlavie

Foto: atteliér/Bernadetta Čaranová